

# วิเคราะห์ดุลยภาพของประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของเจ้าของงาน อันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล

## Analysis of the Equilibrium of Public Interest and Owner's Right of Copyrighted Works in the Digital Era

อรรถพล หมานสนิท<sup>1</sup> และ วริยา ล้าเลิศ<sup>2</sup>

Attapol Mansnit<sup>1</sup> and Wariya Lamlert<sup>2</sup>

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Law, National Institute of Development Administration

Email: attapolaw@gmail.com

**Received** March 1, 2022; **Revised** April 1, 2022; **Accepted** July 15, 2022

### Abstract

The purposes of this research were to compare and contrast legal issues pertaining to the significance and impact of copyright protection on the public interest in the digital era. According to the research findings, technological protection measures and rights management information were used to strictly prevent copyright infringement in digitally formatted works, thereby significantly affecting the equilibrium between copyright owners' rights and the public interest in accessing copyrighted works in the digital age. Additionally, it was determined that the Copyright Act B.E. 2537 lacks a clear definition of technological protection measures, including whether such measures are sufficiently effective to be legally protected from circumvention. Furthermore, protection measures for rights management information are incompatible with the case of personal use of rights management information. As a result, the provisions relating to rights management information should be revised, as should the elements of "effective technological prevention measures," in order to ensure that the Copyright Act B.E. 2537 is effectively enforced in the digital era.

**Keywords:** Copyrighted Work in the Digital Age; Effective Technological Protection Measures; Equilibrium of Rights between Public Interest and Copyright Owner; Copyright Act B.E. 2537

## บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและอภิปรายประเด็นกฎหมายเกี่ยวกับความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีและข้อมูลการบริหารสิทธิถูกนำมาใช้เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานที่มีรูปแบบดิจิทัลอย่างเคร่งครัดซึ่งส่งผลให้ดุลยภาพระหว่างสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และประโยชน์สาธารณะในการเข้าถึงงานลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลได้รับผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบว่าพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ไม่มีบทนิยามที่ชัดเจนในเรื่องของมาตรการทางป้องกันทางเทคโนโลยีว่ามาตรการลักษณะใดที่มีลักษณะที่มีประสิทธิภาพเพียงพอการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายมิให้ถูกลบเลี่ยน อีกทั้งมาตรการการคุ้มครองข้อมูลการบริหารสิทธินั้นมิได้เอื้อต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิเพื่อการใช้งานส่วนตัว ดังนั้นควรแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยข้อมูลการบริหารสิทธิและและควรกำหนดขอบเขตองค์ประกอบ “มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ” เพื่อให้เกิดการบังคับใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ:** งานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล; มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ; ดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะกับเจ้าของลิขสิทธิ์; พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

## บทนำ

อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรมเป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่แสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนเพื่อรักษาดุลยภาพแห่งสิทธิระหว่างสิทธิของผู้ทรงสิทธิ กับสิทธิของสาธารณชน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอนุสัญญาเบิร์นได้ถูกจัดทำขึ้นในช่วงเวลาซึ่งงานวรรณกรรมมิได้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล อนุสัญญาดังกล่าวเพียงฉบับเดียวจึงอาจยังไม่ชัดเจนเพียงพอสำหรับการแก้ปัญหาทางงานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลได้ เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทไม่ให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามหลักบันไดสามขั้นหรือหลักการทดสอบสามประการ (Three Step Test) ที่เป็นหลักการสำคัญในการกำหนดข้อจำกัดและข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ภายหลังเมื่อมีการบัญญัติมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีเป็นกฎหมายภายในประเทศเพื่อสอดคล้องกับสนธิสัญญาอินเทอร์เน็ต (WIPO Internet Treaty) ซึ่งประกอบไปด้วย 2 สนธิสัญญา ได้แก่ สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Copyright Treaty: WCT) และสนธิสัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียงขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Performances and Phonograms Treaty: WPPT) โดยสนธิสัญญาอินเทอร์เน็ตได้มีบทบัญญัติในการให้สิทธิกับผู้สร้างสรรค์ หรือผู้ทรงสิทธิในการควบคุมการทำซ้ำ (Copy Control) และควบคุมการเข้าถึงงานสร้างสรรค์ (Access Control) ทำให้เป็นการขยายสิทธิในการห้ามบุคคลอื่นในการเข้าถึงงานสร้างสรรค์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ ทั้งที่เจ้าของลิขสิทธิ์นั้นไม่ได้มีสิทธิแต่ผู้เดียวในประเภทสิทธิการเข้าถึงและไม่มีการบัญญัติสิทธิในการเข้าถึงว่าเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของผู้สร้างสรรค์ในอนุสัญญากรุงเบิร์นและ ความตกลงทริปส์และรวมถึงสนธิสัญญาอินเทอร์เน็ต

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี (Anti Circumvention of TPMs) ซึ่งทำหน้าที่ป้องกันการเข้าถึงและใช้งานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ (Kuanpoth, 2007)) จะเห็นได้ว่าแม้มาตรการดังกล่าวมีไว้เพื่อคุ้มครองทั้งสิทธิของผู้สร้างสรรค์และผู้ทรงสิทธิ แต่ในทางกลับกันมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีเองกลับเป็นอุปสรรคในการใช้งานโดยธรรม (Fair Use) เพราะเป็นวิธีการสกัดกั้นมิให้ผู้ที่มีความจำเป็นในการเข้าถึงหรือใช้งานได้รับประโยชน์จากข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือในกรณีการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ในงานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ (Orphan Work) ที่มีรูปแบบดิจิทัลซึ่งถูกปกป้องโดยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้ใช้งานไม่สามารถติดตามผู้สร้างสรรค์ได้ เมื่อผู้สร้างสรรค์หรือผู้ทรงสิทธิได้ติดตั้งมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีย่อมทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในงานดังกล่าวได้แม้เป็นการใช้ที่อยู่ภายใต้หลักการใช้งานโดยธรรม หรือในกรณีที่งานนั้นตกเป็นสมบัติสาธารณะ (Public Domain)

นอกจากนี้ การคุ้มครองข้อมูลบริหารสิทธิ (Right Management Information: RMI) ซึ่งกระทบการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์ส่วนตัว (Private Use) หรือ เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่แสวงหาผลกำไร หากประสบปัญหาคือ การไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผู้สร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์ หรือ ระยะเวลา เงื่อนไขการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยผู้ใช้ แม้จะได้สำเนางานอันมีลิขสิทธิ์มาโดยถูกต้องและชอบธรรม

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้กฎหมายลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลนั้นทำให้ดุลยภาพระหว่างประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิและประโยชน์สาธารณะได้รับผลกระทบ ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์แห่งกฎหมายลิขสิทธิ์ เนื่องจากประโยชน์แห่งสาธารณะนั้นถูกลิดรอนจากการใช้มาตรการป้องกันตนเองของผู้ทรงสิทธิ (Self Mechanism) ในการเป็นกลไกเพื่อคุ้มครองงานของตนอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดงานสร้างสรรค์ทำให้สาธารณะไม่สามารถเข้าถึงงานได้ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นธรรม และสอดคล้องกันกับเทคโนโลยีในบริบทยุคดิจิทัล เพื่อป้องกันมิให้มีการหลีกเลี่ยงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อทั้งผู้สร้างสรรค์งาน และผลกระทบทางลบต่อการพัฒนางานสร้างสรรค์โดยที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะด้วย

## วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล รวมถึงมุมมองของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วและเศรษฐกิจกำลังพัฒนาต่อบทบาทของการพัฒนางานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักเกณฑ์การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลภายใต้กฎหมายภายในของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วซึ่งมักเป็นผู้สร้างสรรค์งาน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนาซึ่งมักเป็นผู้ใช้งานสร้างสรรค์ ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย และประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและอภิปรายประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นของการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อการพัฒนางานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วกับประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนา
4. เพื่อเสนอแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการกำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลของประเทศไทยโดยการใช้อนุสัญญาทางกฎหมายและไม่ใช้อนุสัญญา

## ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยเรื่องนี้จะพิจารณาถึงหลักการใช้งานโดยธรรม หลักการสันติวิธีของข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล มาตราการป้องกันทางเทคโนโลยี ข้อมูลบริหารสิทธิ ด้วยวิธีการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ความตกลงว่าด้วยการค้าเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และสนธิสัญญาสิทธิบัตรขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ตลอดจนศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายลิขสิทธิ์ของทั้งประเทศซึ่งเป็นเจ้าของเทคโนโลยีซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์งานที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น และศึกษากฎหมายของประเทศผู้ใช้งานสร้างสรรค์ที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลของสาธารณรัฐอินเดีย และประเทศไทยเพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อค้นหาขอบเขตและแนวทางที่เหมาะสมในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพและเพื่อรักษาดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และประโยชน์ของสาธารณะตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 อย่างแท้จริงภายใต้ยุคดิจิทัล

## ทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการสร้างความแตกต่างของการพัฒนางานสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจก็คือ ความคิดสร้างสรรค์ แม้การพัฒนางานสร้างสรรค์นั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นจากสิ่งใหม่ในทุกองค์ประกอบ แต่การพัฒนางานสร้างสรรค์ก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือต่อยอดจากสิ่งเดิมที่มีอยู่ก่อนได้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ย่อมเกิดขึ้นได้โดยการลงทุนความทุ่มเทจากตัวของผู้สร้างสรรค์นั่นเอง หากงานสร้างสรรค์มีลักษณะตามเงื่อนไขที่กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์กำหนด งานสร้างสรรค์นั้นย่อมได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ และที่กฎหมายต้องคุ้มครองผลงานดังกล่าวให้แก่ผู้สร้างสรรค์ก็เนื่องจากการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ซึ่งได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะทั้งแรงกายและแรงสติปัญญาในการสร้างสรรค์งาน ดังนั้น ผู้ที่สร้างสรรค์งานจึงควรได้รับสิทธิหวงกันมิให้ผู้อื่นลอกเลียนงานของผู้สร้างสรรค์โดยมิได้รับความยินยอม อีกทั้งในการสร้างสรรค์งานย่อมมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการจัดทำงานขึ้น ผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นผู้ลงทุนจึงสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองในผลประโยชน์จากสิ่งที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นการตอบแทนในสิ่งที่ตนเองได้ลงทุนไปภายใต้หลักแนวคิดและทฤษฎีในการคุ้มครองลิขสิทธิ์

นอกจากกฎหมายลิขสิทธิ์จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์แล้ว อีกแง่มุมหนึ่งกฎหมายลิขสิทธิ์ยังมีบทบาทในการให้สาธารณชนได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์เมื่ออายุการคุ้มครองงานลิขสิทธิ์นั้นสิ้นสุด หรือในกรณีที่ผู้อื่นมีพฤติการณ์จำเป็น และสมควรตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด (Rodchan, 2012) ผู้นั้นก็สามารถเข้าถึงและใช้งานสร้างสรรค์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ถึงแม้ว่าเป็นกรณีที่อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะยังไม่หมดลงก็ตาม เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกในสังคมในการเข้าถึงองค์ความรู้อันเป็นรากฐานแห่งการพัฒนางานสร้างสรรค์เป็นการลดการผูกขาดการถือครองเทคโนโลยีของผู้สร้างการพัฒนางานสร้างสรรค์ และเป็นการส่งเสริมผู้สร้างการพัฒนางานสร้างสรรค์รายใหม่โดยคำนึงถึงดุลยภาพแห่งสิทธิภายใต้ระบอบลิขสิทธิ์ที่มีความสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การคุ้มครองการพัฒนางานสร้างสรรค์ในรูปแบบงานอันมีลิขสิทธิ์ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่นานาประเทศทั่วโลกส่วนใหญ่เป็นภาคีสมาชิก อันได้แก่ (1) อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่ทำให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยมุ่งคุ้มครองสิทธิของ

ผู้ประพันธ์เป็นสำคัญ และมีการกำหนดช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้สาธารณชนสามารถใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ได้อย่างเป็นธรรม ไว้เป็นหลักบันไดสามขั้น หรือหลักการทดสอบ 3 ประการ (Three step test) (2) ความตกลงทริปส์ ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญมาก เพราะประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกต่างก็เป็นภาคีสมาชิกกฎหมายฉบับนี้ ขอบเขตความตกลงทริปส์ มุ่งเน้นคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้ทรงสิทธิ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งผู้สร้างสรรค์ ผู้ลงทุนในการผลิตงานสร้างสรรค์ หรือผู้รับโอนสิทธิ มีการนำหลักการซึ่งอยู่เบื้องหลังกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศมาเป็นพื้นฐานเจตนารมณ์แห่งกฎหมายฉบับนี้ด้วย ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสร้างสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิกับประโยชน์สาธารณะไว้ด้วยช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ดังที่ปรากฏในมาตรา 13 แห่งความตกลงทริปส์ ซึ่งได้บัญญัติไว้เป็นสาระสำคัญถึงหลักบันไดสามขั้น หรือหลักการทดสอบ 3 ประการทำนองเดียวกับอนุสัญญากรุงเบิร์น กล่าวได้ว่าความตกลงทริปส์เป็นกฎหมายที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในบริบทยุคแอนะล็อก ไปสู่การคุ้มครองในยุคดิจิทัลอีกด้วย (3) สนธิสัญญาอินเทอร์เน็ต ซึ่งประกอบไปด้วย สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก และสนธิสัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียง สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกนั้น เป็นกฎหมายที่คุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลเป็นสำคัญ โดยที่มีพื้นฐานหลักเกณฑ์การคุ้มครองมาจากอนุสัญญากรุงเบิร์น หากแต่มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีและข้อมูลการบริหารสิทธิที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันสนธิสัญญาดังกล่าวก็มีเจตนารมณ์ที่จะรักษาความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้สร้างสรรค์กับประโยชน์ของสาธารณชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิจัย และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอีกด้วย และ (4) สนธิสัญญามาร์ราเคช เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้วสำหรับคนตาบอด คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ มีหลักเกณฑ์ที่มุ่งขยายสิทธิสำหรับกลุ่มบุคคลบางประเภทที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับประสาทสัมผัสทางตา โดยมุ่งเน้นหลักบันไดสามขั้นหรือหลักการทดสอบสามประการที่กำหนดเป็นช้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้มีความสามารถทางการมองเห็นไม่เท่าเทียมกับผู้อื่น

โดยหลักการระบบลิขสิทธิ์มี 2 ระบบที่สำคัญ คือ ระบบของ Anglo-Saxon ก่อตั้งขึ้นบนทฤษฎีการใช้ประโยชน์ (Theories of utilitarianism) ในขณะที่ระบบของยุโรปโดยทั่วไปอยู่บนหลักจริยศาสตร์ (Deontology) การจัดการสิทธิทางศีลธรรมของผู้เขียนและผู้สร้างสรรค์แสดงให้เห็นความแตกต่างนี้อย่างมีนัยยะสำคัญ ในสหภาพยุโรปเริ่มต้นด้วยอนุสัญญาเบิร์น ปี 1886 ผู้เขียนและผู้สร้างสรรค์มีสิทธิในการอ้างความเป็นผู้สร้างสรรค์แห่งงานสร้างสรรค์ที่ตนสร้างสรรค์ขึ้น (Right of Paternity) ซึ่งมีสิทธิในการตีพิมพ์ครั้งแรก และสิทธิในการคงไว้ซึ่งบูรณภาพของงาน (Right to Integrity of the Work) ในขณะที่สหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่เป็นศิลปินทัศนศิลป์เฉพาะที่ได้รับการคุ้มครองที่คล้ายกันภายใต้กฎหมาย The Visual Artists Rights Act of 1990 (Meindertsma, 2014)

ในการศึกษาเกี่ยวกับดุลยภาพแห่งสิทธิภายใต้ระบบลิขสิทธิ์นั้น มีที่มาจากข้อสังเกตในทฤษฎีตามธรรมชาติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์งาน ซึ่งมีลักษณะเป็นการผูกขาดสิทธิประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์จากการใช้ความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งาน อีกทั้งเป็นการตอบแทนผู้สร้างสรรค์ในสิ่งที่ตนได้ลงทุนไปด้วยการคุ้มครองมิให้งานสร้างสรรค์ถูกละเมิดสิทธิแต่ผู้เดียวของผู้สร้างสรรค์ตามทฤษฎีคุ้มครองป้องกัน อย่างไรก็ตามการผูกขาดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสาธารณะในการเข้าถึงและใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับทฤษฎีเสรีนิยมแล้วจะเห็นว่าทรัพย์สินทางปัญญามีใช้ของปัจเจกชนเพียงคนเดียวคนหนึ่ง เพราะผลงานสร้างสรรค์อาจได้รับอิทธิพลจากงานสร้างสรรค์ของผู้อื่นที่มีอยู่ก่อนแล้วนำมาต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์งานของตนเอง ดังนั้นจึงควรกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิของผู้สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก

งานสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรม อันจะเป็นการสร้างสมดุลที่เหมาะสมระหว่างสิทธิของผู้สร้างสรรค์กับสิทธิของสาธารณชน (Public Rights)

ในส่วนของการคุ้มครองงานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วกับประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนานั้น กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้งานโดยธรรม ไว้ในมาตรา 107 แห่งกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 เมื่อประเทศอเมริกาได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกสนธิสัญญาลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกจึงได้มีการอนุวัติการกฎหมายระหว่างประเทศฉบับนี้ไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ดิจิทัลของสหรัฐอเมริกา (The Digital Millennium Copyright Act of 1998 (DMCA)) โดยมีการกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีในงานอันมีลิขสิทธิ์ ไว้ในมาตรา 1201 ซึ่งได้บัญญัติเป็นสาระสำคัญให้สาธารณชนสามารถใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ภายใต้การใช้มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีได้โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ (U.S. Copyright Office, n.d.) ในเรื่องของข้อมูลบริหารสิทธิในสหรัฐอเมริกานั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาได้มีการแก้ไขโดยมีผลทำให้เกิดโทษทางอาญาในการผลิตและการเผยแพร่เทคโนโลยีที่ทำให้ผู้ใช้สามารถหลีกเลี่ยงวิธีการจำกัดการทำซ้ำทางเทคนิค (Technical Copy-Restriction Methods) ได้

ในขณะที่มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีในประเทศญี่ปุ่น นั้นต้องพิจารณาในเรื่องของวัตถุประสงค์การใช้งานโดยธรรม ซึ่งเป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ (Imamura, 2012) หากมีการตีความว่าเมื่อมีการละเมิดมาตรการเทคโนโลยีแล้วต้องรับผิดชอบ แม้จะเข้าหลักเกณฑ์เป็นการใช้งานโดยธรรม การตีความในลักษณะนี้ย่อมส่งผลทำให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับหลักการใช้งานโดยธรรมไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ทั้งในทางปฏิบัติสำหรับงานลิขสิทธิ์รูปแบบดิจิทัล นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่น มีการกำหนดมาตรการต่อต้านการละเมิดไว้ด้วยการเยียวยาทั้งทางแพ่งและทางอาญา รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการเยียวยาในทางแพ่งนั้น คือการชดเชยที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนในทางอาญานั้นมีการกำหนดโทษไว้ในกรณีละเมิดไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือโทษปรับ

ในส่วนของประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนา สาธารณรัฐสาธารณรัฐอินเดีย ไม่เข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในสนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2012 สาธารณรัฐอินเดีย ได้มีการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อยกระดับการป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (Krishnakumar & Saha, 2012) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2012 จึงวางหลักการคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี ไว้ในมาตรา 65 A(1) โดยกำหนดว่ามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่ได้รับการคุ้มครองนั้น ต้องเป็นมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มี “ประสิทธิภาพ” และกำหนดว่าความผิดฐานหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี และมีการคุ้มครองในเรื่องข้อมูลบริหารสิทธิ

เมื่อศึกษาพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แก้ไขปี พ.ศ. 2558 ของประเทศไทย ได้ให้การรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดงที่จะหามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีเข้ามาปกป้องการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ หรือสิทธิของนักแสดงของตน ดังนั้น หากบุคคลใดรู้อยู่แล้วว่าการกระทำของตนอาจสร้างแรงจูงใจหรือทำให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง แล้วได้กระทำการดังกล่าวเพื่อหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี หรือให้บริการในการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี โดยมีได้รับอนุญาตจากเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ การกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็นการละเมิดมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี ในส่วนของการคุ้มครองในเรื่องการบริหารสิทธินั้น การกระทำที่มีวัตถุประสงค์ในการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิและการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี เป็นความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ในดิจิทัลเทคโนโลยี

## วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณภาพของประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลนั้น เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่มีผู้ทำไว้แล้วมาใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยและคัดเลือกจากแหล่งข้อมูลที่เป็นทั้งเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ด้วยบทกฎหมาย หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องของ ตำรา หนังสือ บทความ วารสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ คำพิพากษาของศาลไทยและแนวทางการตัดสินข้อพิพาทของต่างประเทศที่ยกมาศึกษาเชิงเปรียบเทียบ รวมทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบความแตกต่างทั้งเชิงหลักการและรายละเอียดซึ่งปรากฏในบทวิเคราะห์ และทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้นั้นมาสร้างองค์ความรู้ใหม่จากข้อค้นพบของการศึกษาอันนำไปสู่ข้อเสนอแนะ

## ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเอกสารทางกฎหมายเกี่ยวกับคุณภาพของประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลภายใต้แนวคิดและทฤษฎีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทั้งวิวัฒนาการด้านการให้คุ้มครองในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และแนวคิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ในบริบทยุคดิจิทัล เพื่อรับมือต่อสถานการณ์การละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งกรณีการคัดลอก การทำซ้ำ การเผยแพร่สู่สาธารณะ และหลักการทางกฎหมายของกฎหมายและความตกลงระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายภายในประเทศซึ่งก็คือพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไข พบว่ามาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อแนวปฏิบัติที่เคยมีอยู่ในการรักษาคุณภาพระหว่างสิทธิของผู้ทรงสิทธิกับผู้ใช้สิทธิที่อยู่ในมาตรา 9 (2) ของอนุสัญญากรุงเบิร์น และรวมไปถึงข้อ 13 ในความตกลงทริปส์ ทั้งนี้มีข้อพิจารณาว่า สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกก็มิได้มีบทบัญญัติในการบังคับภาคีสมาชิกแต่อย่างใดในการที่จะกำหนดคุณลักษณะและหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนที่ประเทศภาคีต้องกำหนดให้มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่ใช้นั้นต้องมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในมุมมองของผู้ทรงสิทธิ การใช้การควบคุมการเข้าถึง จึงถูกนำมาใช้อย่างเข้มงวดเพื่อคุ้มครองงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลนี้ (Indananda, 2005) จึงอาจกล่าวได้ว่าถึงแม้สนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกที่มีการอนุวัติทางด้านของอนุสัญญากรุงเบิร์น และความตกลงทริปส์ เข้ามาใช้ก็นั้นก็ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าการเพิ่มเติมการคุ้มครองกลไกป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น อาจทำให้การรักษาสมดุลแห่งระบบลิขสิทธิ์ดังกล่าวถูกทำลายบอบาไป

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นกฎหมายคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีของสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐอินเดียและประเทศไทยมีข้อที่น่าสังเกตว่าการใช้งานโดยธรรม ไม่สามารถนำมาอ้างเป็นเหตุข้อยกเว้นในการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่ใช้ควบคุมการเข้าถึงงานได้ กล่าวคือแม้การหลีกเลี่ยงจะทำเพื่อเป็นการใช้สิทธิที่เป็นธรรมก็ยังถือว่าการหลีกเลี่ยงที่ผิดกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่ากฎหมายคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีของสาธารณรัฐอินเดียนั้นให้ความสำคัญของสิทธิประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิมากกว่าผู้ใช้งานสร้างสรรค์เมื่อวิเคราะห์ ในส่วนของกฎหมายลิขสิทธิ์ไทยที่แม้ได้กำหนดว่าการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่หากการกระทำการหลบเลี่ยงนั้นมีความจำเป็นสำหรับการกระทำงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นไม่มีความผิดก็ตาม แต่ในความเป็นจริงนั้น ผู้ใช้งานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ทั่วไปนั้นมิได้มีความรู้ความสามารถอันเป็นทักษะขั้นสูงที่จะสามารถถอดรหัส ซึ่งป้องกันการเข้าถึงและทำซ้ำงานสร้างสรรค์ได้

นอกจากนี้ยังไม่มีข้อกำหนดว่ามาตรการทางเทคโนโลยีจะต้องมีประสิทธิภาพ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีอาจมีความเข้มงวดมากจนเกินไป และเมื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีในประเด็นสำคัญอื่นพบว่ามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีนั้นเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ เนื่องจากแม้ว่าผู้ใช้งานสร้างสรรค์จะได้พยายามสืบหาผู้สร้างสรรค์ที่แท้จริงแล้ว และพยายามที่จะจ่ายค่าตอบแทนให้แก่องค์กรกลางที่ทำหน้าที่จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์แล้วก็ตาม แต่กลไกของมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีนั้นได้ถูกใช้สกัดกั้นการเข้าถึง ทำให้ระบบการจัดเก็บลิขสิทธิ์ในงานลิขสิทธิ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์อาจทำงานได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพได้ (U.S. Copyright Office, 2008)

ในประเด็นข้อมูลบริหารสิทธินั้น พบว่าสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบัญญัติใดที่อนุญาตให้ผู้ใช้งานสร้างสรรค์ทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลบริหารสิทธิเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บแม้ว่าผู้ใช้งานสร้างสรรค์ได้ไฟล์งานอันมีลิขสิทธิ์ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายและเสียค่าตอบแทนแล้วก็ตาม ในขณะที่เมื่อวิเคราะห์กฎหมายญี่ปุ่นได้มีการกำหนดนิยามแห่งข้อมูลบริหารสิทธิไว้อย่างชัดเจน แต่นำเรื่องของพฤติการณ์การละเมิดข้อมูลบริหารสิทธิไปผูกโยงเป็นความผิดฐานการละเมิดสิทธิทางศีลธรรมของผู้สร้างสรรค์ หากพิจารณาประเด็นนี้ในสาธารณรัฐอินเดียจะพบว่าไม่มีบทบัญญัติใดที่เป็นข้อยกเว้นความรับผิดชอบการละเมิดข้อมูลบริหารสิทธิ สำหรับข้อยกเว้นการละเมิดข้อมูลบริหารสิทธิของประเทศไทยตามมาตรา 53/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขนั้น ข้อยกเว้นดังกล่าวไม่รวมกรณีที่อาจารย์หรือผู้สอนซึ่งเป็นปัจเจกชนทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิแม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนตัวเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการไฟล์ดิจิทัลก็ตาม และเมื่อพิจารณาการบังคับใช้กฎหมายของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วที่มีการกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยข้อมูลบริหารสิทธิที่มีผลบังคับใช้กฎหมายต่อประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนา ก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิของผู้ใช้ในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลแม้ว่าการใช้นั้นจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิผูกขาดกับผู้ทรงสิทธิได้

ดังนั้น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จึงจำเป็นต้องมีการขยายข้อจำกัดและข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อไม่ให้ถูกผลกระทบจากการคุ้มครองโดยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี โดยใช้ดุลยพินิจในการมองว่าข้อจำกัดและข้อยกเว้นเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผลประโยชน์สาธารณะในด้านลิขสิทธิ์ トラบดีที่ข้อจำกัดและข้อยกเว้นอยู่ในขอบเขตของกรอบงานที่กำหนดโดยอนุสัญญาเบิร์น รวมทั้งต้องเพิ่มโอกาสในการใช้ข้อจำกัดและข้อยกเว้นภายใต้หลักการใช้งานโดยธรรม หรือการใช้งานโดยธรรม เพื่อให้สาธารณะได้ใช้ประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์โดยพิจารณาความเหมาะสมในการใช้มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่ควบคุมและจำกัดการเข้าถึงงานที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้การพิจารณาวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ประเภทของงาน และสัดส่วนของการใช้งาน

## อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องคุณภาพของประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์งานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยจากเอกสาร และสังเคราะห์จนได้ผลของการอภิปรายโดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

จากการศึกษาปัญหาข้อกฎหมายในประเด็นวิเคราะห์ที่มา แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล รวมถึงความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นของการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อการพัฒนางานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลพบว่าการพัฒนาทางด้านของเทคโนโลยีและกลไกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการพัฒนางานสร้างสรรค์ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดบางประการในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ใน

งานสร้างสรรค์โดยเฉพาะทางด้านการเผยแพร่งานลิขสิทธิ์ที่มีลักษณะดิจิทัลผ่านรูปแบบออนไลน์ โดยหลักการแล้วนั้นความต้องการปกป้องผลประโยชน์โดยชอบธรรมแก่ผู้สร้างสรรค์ที่ทุ่มเทสร้างสรรค์ผลงานนับได้ว่าเป็นความยุติธรรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือแนวคิดที่ว่าด้วยความยุติธรรมทางธรรมชาติ และแนวคิดนี้ได้นำมาสู่การพัฒนาเป็นทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติซึ่งมีพื้นฐานเชื่อมโยงมาจากหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้นเมื่อบุคคลใดได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์งานในการผลิตสิ่งใดขึ้นมา ผลงานอันเกิดจากการที่ได้ทุ่มเทความคิดนั้นควรเป็นทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียว ด้วยเหตุนี้รัฐจึงควรคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของผลงานสร้างสรรค์นั้น ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นนี้มักถูกแสดงออกโดยประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้ว ซึ่งมักเปรียบเทียบการกระทำละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนาว่าเปรียบเสมือนเป็นการกระทำของโจรสลัด ด้วยหลักการดังกล่าวจึงทำให้รัฐของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาอนุญาตให้ผู้สร้างสรรค์สร้างกลไกเพื่อการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ตนซึ่งมีผลทำให้มีการตั้งคำถามว่ากฎหมายที่มีอยู่นั้นกระทำการเข้าถึงงานลิขสิทธิ์ที่มีลักษณะดิจิทัลเพื่อประโยชน์สาธารณะด้วยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีซึ่งถือเป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิแต่ผู้เดียว (Exclusive Rights) และงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลเป็นอย่างมาก

มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีเป็นการคุ้มครองโดยที่มีเงื่อนไขและข้อกำหนดค่อนข้างเคร่งครัด เพื่อที่จะมุ่งหวังในการคุ้มครองเครื่องมืออันเป็นกลไกผู้ทรงสิทธิ ซึ่งขัดกับทฤษฎีวิวัฒธรรมที่ยืนยันว่ากฎหมายควรปลูกฝังวัฒนธรรมที่ยุติธรรมและน่าดึงดูดใจ ทฤษฎีนี้มุ่งสู่ความเป็นผู้สร้างสรรค์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ เนื่องจากสันนิษฐานว่าเป็นการส่งเสริมการทำงานเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของมนุษยชาติ มากกว่าที่จะจำกัดขอบเขตเฉพาะงานที่มีความต้องการอยู่ในปัจจุบัน (Pinyosinwat & Butr-indr, 2021) จากการศึกษามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีจะมีการคุ้มครองโดยแบ่งแยกเป็น ประเภทแรก คือการควบคุมการเข้าถึงซึ่งเป็นมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่การควบคุมการเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ กับประเภทที่สอง คือ การควบคุมการทำซ้ำซึ่งเป็นมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่การควบคุมการทำซ้ำงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีทั้งสองประเภทนี้จะได้รับการคุ้มครองต่อเมื่ออยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นในหลาย ๆ ประเทศจึงมีการอภิปรายค่านิยมและขอบเขตเกี่ยวกับมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ลดผลกระทบจากการตีความ

ในด้านผลกระทบของความก้าวหน้าเทคโนโลยีดิจิทัลกับหลักการใช้งานโดยธรรมนั้นพบว่า หลักบันไดสามขั้นหรือการทดสอบ 3 ประการขั้นตอน (Three Step Test) ในอนุสัญญากรุงเบิร์นจะเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่เปิดโอกาสให้ลดการผูกขาดสิทธิของผู้ประพันธ์ในงานสร้างสรรค์ แต่มีข้อพิจารณาว่าในกรณีงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่มีมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีในการสกัดกั้นมิให้ผู้อื่นเข้าถึงหรือใช้งานโดยมิได้รับอนุญาตนั้น เป็นกลไกที่ทำให้เกิดการผูกขาดงานสร้างสรรค์ไว้ที่ผู้ประพันธ์ และการกำหนดข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้เฉพาะกรณีอย่างเคร่งครัด อาจทำให้หลักบันไดสามขั้นไม่สามารถที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันความตกลงทริปส์ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อสร้างสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้ทรงสิทธิกับประโยชน์สาธารณะไว้ด้วยข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ในข้อ 13 แต่อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาความตกลงทริปส์เมื่อเปรียบเทียบกับอนุสัญญากรุงเบิร์นแล้วจะเห็นได้ว่าแม้มีการเปลี่ยนแปลงโดยการใช้ถ้อยคำไม่มากในเรื่องของการใช้งานโดยธรรม แต่การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำดังกล่าวก็ชี้ให้เห็นว่าความตกลงทริปส์นั้นสามารถให้ความคุ้มครองงานลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลได้ครอบคลุมและชัดเจนกว่าอนุสัญญากรุงเบิร์นและความตกลงทริปส์มุ่งให้ความคุ้มครองประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในระดับอุตสาหกรรมของผู้ทรงสิทธิมากกว่าคุ้มครองเพียงแก่ผู้สร้างสรรค์ระดับปัจเจกบุคคล

ในอีกทางหนึ่งหากพิจารณาในด้านของประโยชน์สาธารณะ ทฤษฎีสวัสดิการด้านลิขสิทธิ์ (Welfare Theory) ซึ่งส่งเสริมผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมและเอื้อประโยชน์ต่อผลประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับคนจำนวนมากที่สุดชี้ให้เห็นว่า สาธารณะย่อมได้รับประโยชน์จากการเข้าถึงงาน หรือการได้รับอนุญาตในการใช้ประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยอยู่ภายใต้ดุลยภาพแห่งการคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงสิทธิ และช้อยกเว้นในการละเมิดลิขสิทธิ์ของสาธารณะในการใช้งานเพื่อประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น หากกฎหมายให้ความคุ้มครองป้องกันมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีหรือข้อมูลการบริหารสิทธิจนเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นในการนำไปใช้เพื่อช่วยคุ้มครองลิขสิทธิ์แล้ว สิ่งที่ถูกกฎหมายคุ้มครองนั้นก็จะเป็นการกระทบต่อประโยชน์สาธารณะที่พึงจะได้รับจากการเข้าถึงและใช้ประโยชน์งานอันมีลิขสิทธิ์

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลภายใต้กฎหมายภายในของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วซึ่งมักเป็นผู้สร้างสรรค์งานพบว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่สามารถพึ่งพามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียวในการคุ้มครองงานของตนได้ เนื่องจากอุปกรณ์ทางเทคนิคสามารถถูกหลบเลี่ยงโดยผู้ที่มุ่งมั่นที่จะเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในขณะที่กรอบของสิทธิในทรัพย์สินที่มีอยู่ยังคงมีความเหมาะสม การใช้สิทธิ์เหล่านี้ย่อมมีความหมายในบริบทของการใช้งานใหม่ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต จึงมีความจำเป็นต้องมีการเสริมความคุ้มครองด้วยกฎหมายที่ห้ามการกระทำอันเป็นการหลบเลี่ยงเทคโนโลยี นอกจากนี้เพื่อตอบโต้ภัยการบังคับใช้มาตรการการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล เจ้าของลิขสิทธิ์จะทำการฟ้องผู้ละเมิดโดยอ้างหลักความรับผิดชอบรอง (Secondary Liability) เพื่อให้ผู้อำนวยความสะดวกของเครือข่ายต้องรับผิดชอบในการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี รวมถึงการขยายระยะเวลาลิขสิทธิ์จะทำให้ผู้ถือสิทธิ์สามารถทำกำไรได้มากขึ้น ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจยุทธศาสตร์ภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ที่ในขั้นต้นสหรัฐอเมริกา รวมทั้งญี่ปุ่น ได้ตกลงที่จะเปลี่ยนแปลงการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทำให้พื้นที่ของการที่งานตกเป็นสาธารณสมบัติมีน้อยลง

ในประเด็นข้อมูลการบริหารสิทธิที่มีผลบังคับใช้กฎหมายต่อประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนาก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิของผู้ใช้ในการเปลี่ยนแปลงข้อมูลแม้ว่าการใช้นั้นจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิผูกขาดกับผู้ทรงสิทธิเหนือกรรมสิทธิของผู้ใช้ที่ได้นำลิขสิทธิ์มาโดยสุจริต ซึ่งการใช้ข้อมูลการบริหารสิทธิบางประเภทมีการเก็บข้อมูลผู้ใช้ซึ่งกระทบความเป็นส่วนตัว ในขณะที่ประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนามีการตรากฎหมายเพื่อสร้างมาตรฐานที่สอดคล้องกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่งผลให้สร้างข้อจำกัดในการใช้งานลิขสิทธิ์มากขึ้นไป เนื่องจากช้อยกเว้นการละเมิดข้อมูลการบริหารสิทธิในประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนานั้นมีการบัญญัติที่แคบจนทำให้มีโอกาสในการใช้ช้อยกเว้นน้อยมาก แม้ผู้ใช้งานจะได้งานลิขสิทธิ์มาโดยสุจริตและไม่มีเจตนาในการเปลี่ยนแปลงเนื้อหางานลิขสิทธิ์เลยก็ตาม

จากการศึกษาวิเคราะห์วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและอภิปรายประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นของการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อการพัฒนาทางสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วกับประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนาพบว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ห้ามการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์ใช้ในการปกป้องการทำซ้ำงาน เนื่องจากการบังคับใช้สิทธิ์แต่ผู้เดียวในการทำซ้ำจะเพียงพอที่จะให้การป้องกันที่ “เพียงพอและมีประสิทธิภาพ (Adequate and Effective)” (U.S. Copyright Office, n.d.) และก่อให้เกิดสิทธิชนิดใหม่แก่ผู้ทรงสิทธิ นั่นคือ สิทธิในการเข้าถึงงาน (Right to Access) ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่าสิทธิในการเข้าถึงงานนี้ไม่ได้บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเบิร์น หรือในสนธิสัญญาว่าด้วยลิขสิทธิ์ขององค์การทรัพย์สิน

ทางปัญญาโลกแต่อย่างใด นอกจากนี้ ขณะที่สนธิสัญญาอินเทอร์เน็ตบัญญัติห้ามเฉพาะพฤติกรรมหลักเสี่ยง แต่กฎหมายลิขสิทธิ์ดิจิทัลของสหรัฐอเมริกา ขยายข้อห้ามดังกล่าวไปยังเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการหลักเสี่ยงอีกด้วย เมื่อพิจารณาประเด็นเดียวกันนี้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของประเทศญี่ปุ่น พบว่า มีเจตนารมณ์ในการลงโทษผู้กระทำละเมิดมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตาม มีข้อสงสัยว่าไม่ปรากฏว่ามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีจะต้องเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ ดังนั้น จึงพิเคราะห์ได้ว่าแม้มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีจะไม่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการเข้าถึง และใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวก็ยังได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายญี่ปุ่นอยู่

เมื่อศึกษาหลักเกณฑ์การคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล ในกลุ่มประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนาเห็นได้ว่าการใช้ถ้อยคำในคำพิพากษาว่า “มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ” ที่กำหนดในมาตรา 65A (1) แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับแก้ไข) ค.ศ. 2012 มุ่งให้ความคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น (Krishnakumar & Saha, (2012) อย่างไรก็ตาม ทั้งในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และในกฎหมายลำดับรอง ไม่มีบทบัญญัติใดที่ระบุนิยามอย่างชัดเจนว่า มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีคุณสมบัติอย่างไร ถึงจะเรียกได้ว่าเป็นมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์กฎหมายคุ้มครองมาตรการทางป้องกันเทคโนโลยีเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ของประเทศไทยแล้วนั้น ในส่วนพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2558 ได้มีบทบัญญัติมาตรา 53/4 กำหนดให้การหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีเป็นการกระทำความผิด แต่ไม่มีการบัญญัติคำนิยามอย่างชัดเจนในเรื่องมาตรการทางป้องกันเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความสอดคล้องอย่างไรถึงจะเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกรณีนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในการคุ้มครองมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่กว้างเกินไป และอาจทำให้มีความเสี่ยงที่ผู้ใช้งานสร้างสรรค์นั้นจะต้องรับผิดชอบว่ามาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีนั้นไม่มีประสิทธิภาพเลยก็ตาม

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารข้อมูลลิขสิทธิ์ในมิติการคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อการพัฒนาทางสร้างสรรค์ พบว่า เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเรื่องข้อมูลการจัดการลิขสิทธิ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์ดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่าการบัญญัติถึงคำนิยามของข้อมูลการจัดการลิขสิทธิ์อย่างชัดเจน อีกทั้งมีความชัดเจนในเรื่องของการกระทำที่เป็นการละเมิดข้อมูลการจัดการลิขสิทธิ์ และข้อยกเว้นในการกระทำที่ไม่เป็นการละเมิดข้อมูลการจัดการลิขสิทธิ์ แต่เมื่อพิจารณากฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศญี่ปุ่นนั้นมีการบัญญัติถึงนิยามของคำว่าข้อมูลบริหารสิทธิโดยผูกโยงไว้กับสิทธิทางศีลธรรม แต่มีข้อสงสัยว่าไม่มีการบัญญัติถึงข้อยกเว้นแต่ประการใด ในขณะที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของประเทศสาธารณรัฐอินเดียนั้น ให้การนิยามของคำว่าข้อมูลบริหารสิทธิโดยกำหนดขอบเขต และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนใกล้เคียงกับกฎหมายลิขสิทธิ์ดิจิทัลของสหรัฐอเมริกา แต่ไม่มีข้อยกเว้นความรับผิดชอบการละเมิดข้อมูลบริหารสิทธิที่ชัดเจน อย่างกฎหมายลิขสิทธิ์ดิจิทัลของสหรัฐอเมริกา และเมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของประเทศไทยนั้น จะเห็นว่าการให้น้ำหนักถึงเจตนาว่า ผู้ละเมิดข้อมูลบริหารสิทธินั้นรู้ว่าการกระทำของตนอาจส่งผลทำให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์ หรือให้ความสะดวก หรือปิดกั้นการละเมิดงานสร้างสรรค์หรือไม่ และมีการขยายขอบเขตความรับผิดชอบรวมถึงการนำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือส่งเช่างานหรือสำเนางานลิขสิทธิ์ที่ได้มีการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักการสิ้นสิทธิ (Exhaustion of Right) ภายใต้บริบทดิจิทัล พบว่า ในส่วนของหลักการสิ้นสิทธิของกฎหมายทั้ง 4 ประเทศ มีข้อพิจารณาว่ามิได้กำหนดอย่างชัดเจนที่บังคับใช้กับงานอันมีลิขสิทธิ์ที่จับต้องได้นั้นครอบคลุมถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลหรือไม่ เมื่อวิเคราะห์มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ

ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 แก้ไข (ฉบับที่ 2) ใน พ.ศ. 2558 ในเรื่องหลักการลิขสิทธิ์ในปัจจุบันระบุไว้แค่เพียงให้บังคับใช้กับผู้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในงานต้นฉบับ หรือสำเนาอันมีลิขสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ที่สามารถจำหน่ายต่องานดังกล่าวต่อผู้อื่นได้โดยไม่เป็นการละเมิด (Saikia, 2010) อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุชัดเจนถึงขอบเขตการใช้หลักการลิขสิทธิ์ว่าสามารถใช้ได้งานสร้างสรรค์ที่อยู่ในรูปแบบใดบ้าง ซึ่งเกิดปัญหาในการตีความว่า หากไม่สามารถบังคับใช้หลักการลิขสิทธิ์กับงานที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้แล้ว อาจก่อให้เกิดความเสียหายเปรียบต่อผู้บริโภคที่เสียสิทธิในการจำหน่ายงานต่อไปยังผู้อื่น ทั้งที่ตนเองได้จ่ายค่าตอบแทนเพื่อให้ได้มาซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

## สรุป

มาตรการคุ้มครองทางเทคโนโลยีมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ไม่ให้ผู้ใช้ทำซ้ำ หรือเผยแพร่งานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล แต่ในขณะเดียวกันก็ทำกฎหมายที่มุ่งแต่เพียงปกป้องและสร้างกลไกการคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงสิทธิ ซึ่งกำลังขัดขวางการกระทำของผู้ใช้งานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายผ่านข้อยกเว้นและข้อจำกัดการละเมิดลิขสิทธิ์ นอกจากนี้แม้จะมีการบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชอบในการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี รวมทั้งข้อมูลบริหารสิทธิ แต่ก็ไม่สามารถนำหลักการใช้งานโดยธรรม หรือการทำงานนั้นสิ้นสุดอายุการคุ้มครองและตกเป็นสาธารณสมบัติมากล่าวอ้างเพื่อใช้ประโยชน์ในงานนั้นได้ ซึ่งขัดต่อหลักการของระบบลิขสิทธิ์ในการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะในการแสวงหาประโยชน์โดยชอบในขณะที่ให้สิทธิแต่ผู้เดียวกับเจ้าของลิขสิทธิ์ ผลวิจัยเห็นควรให้มีการพิจารณาข้อยกเว้นการละเมิดข้อมูลบริหารสิทธิที่มีอยู่ในบทบัญญัติ ที่เป็นอุปสรรคสำหรับสาธารณะในการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและเป็นการใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว และการระบุขอบเขตและคุณสมบัติของมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ที่จะเข้าเงื่อนไขอันเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ รวมถึงการกำหนดข้อยกเว้นการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี ในกรณีการใช้ประโยชน์ในงานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์เพื่อรักษาคุณภาพแห่งสิทธิของเจ้าของงานสร้างสรรค์กับประโยชน์สาธารณะ โดยเฉพาะในประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ในการแสวงหาประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ที่สร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

#### - แก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยข้อมูลบริหารสิทธิ

เห็นควรแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยข้อมูลบริหารสิทธิในมาตรา 53/3 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยเพิ่มวรรคสามในมาตรา 53/3 ในการกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องทำให้ข้อมูลบริหารสิทธิมีการแจ้งโดยชัดเจนในกรณีที่ข้อมูลบริหารสิทธินั้นจะเก็บข้อมูลของผู้ใช้ และเพิ่ม (4) ในมาตรา 53/3 ในการลบหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลการบริหารสิทธิที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร รวมทั้งควรมีข้อยกเว้นความรับผิดชอบที่เกิดจากการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีกับงานที่ตกเป็นของสาธารณะแล้ว และกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์ถอดมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีออกจากการที่สิ้นสุดการคุ้มครองไปแล้ว โดยการกำหนดไว้ในมาตรา 53/4 วรรค 2 ว่า “การหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี หรือการให้บริการเพื่อก่อให้เกิดการหลบเลี่ยงมาตรการป้องกันทาง

เทคโนโลยี โดยรู้อยู่แล้วว่าการกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิของนักแสดง ให้ถือว่าเป็นการละเมิดมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี เมื่ออายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ครบกำหนดแล้ว ให้ผู้สร้างสรรค์มีหน้าที่ต้องปลดมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีออกจากการสร้างสรรค์ของตน”

#### - แกไขบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี

เห็นควรแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี ในมาตรา 53/5 (7) กำหนดให้การกระทำโดยสถาบันการศึกษา รวมทั้งอาจารย์และผู้สอน หอจดหมายเหตุห้องสมุด หรือองค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพสาธารณะที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร เพื่อเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ไม่อาจเข้าถึงได้ด้วยวิธีอื่น รวมทั้งแก้ไขข้อยกเว้นความรับผิดชอบงานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ในมาตรา 53/5 โดยเพิ่ม (8) ในกรณีผู้ใช้งานใช้งานวงเงินค่าตอบแทนตามที่หน่วยงานจัดเก็บลิขสิทธิ์พิจารณา และผู้ใช้งานสามารถปลดมาตรการป้องกันเทคโนโลยีดังกล่าวได้เมื่อผู้ใช้งานที่ได้ชำระค่าตอบแทนแล้ว นอกจากนี้เห็นควรมีประกาศของกรมทรัพย์สินทางปัญญา เกี่ยวกับขอบเขตและลักษณะของมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความชัดเจนของการกำหนด “อย่างมีประสิทธิภาพ (effective)” ของมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี โดยควรกำหนดว่า “มาตรการทางป้องกันเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพคือเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ บริการ อุปกรณ์ ส่วนประกอบ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของเทคโนโลยีดังกล่าว ที่ได้รับการออกแบบหรือผลิตขึ้นเพื่อเพื่อป้องกันหรือยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์หรือสิทธิใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ และเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่ควบคุมการเข้าถึงและทำซ้ำผลงานที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีการใช้มาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีโดยประธานการทำงานของอุปกรณ์และแอปพลิเคชันในการตรวจสอบการเข้าถึงที่ถูกกำหนดโดยเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นการเฉพาะ”

### องค์ความรู้ใหม่

ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับหลักการและความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัลว่ายังมีประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ก่อให้เกิดผลกระทบในการส่งเสริมคุณภาพระหว่างสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์และประโยชน์สาธารณะในการแสวงหาประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ รวมถึงมุมมองของประเทศเศรษฐกิจพัฒนาแล้วและเศรษฐกิจกำลังพัฒนาต่อบทบาทของการพัฒนางานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล

ทำให้เข้าใจเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองงานสร้างสรรค์ที่คุ้มครองในระบอบลิขสิทธิ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านของมาตรการที่ใช้ในการคุ้มครองลิขสิทธิ์ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมจากระบบกฎหมายที่ใช้ในการให้ความคุ้มครองงานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ในงานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัลของกฎหมายแต่ละฉบับ ที่มาและเจตนารมณ์ในการบัญญัติและแก้ไขกฎหมาย รวมไปถึงวัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ สิทธิของผู้ทรงสิทธิ ข้อยกเว้น และมาตรการทางเทคโนโลยีซึ่งมีความเกี่ยวพันโดยตรงต่อการรักษาแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะในการใช้และเข้าถึงงานอันมีลิขสิทธิ์

ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายในประเด็นผลกระทบของมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีกับการแสวงหาประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับงานที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ งานสร้างสรรค์ที่ตกเป็นสมบัติสาธารณะ และการใช้งานโดยธรรม จากการที่งานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเป็นดิจิทัล และผลกระทบจากการคุ้มครองข้อมูลบริหารสิทธิต่อประโยชน์สาธารณะในการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่แสวงหากำไรหรือเพื่อประโยชน์ส่วนตนและแนวทางการบังคับใช้หลักการลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล ของประเทศไทยกับต่างประเทศเพื่อ

นำไปสู่การสังเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาการสั่นคลอนของดุลยภาพแห่งสิทธิระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์กับประโยชน์สาธารณะในการพัฒนางานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล

ทำให้สามารถเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมดุลยภาพแห่งสิทธิระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์ กับประโยชน์สาธารณะในการพัฒนางานสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล โดยการแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยข้อมูลบริหารสิทธิและบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยี และกำหนดขอบเขตองค์ประกอบมาตรการป้องกันทางเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดทำเป็นประกาศของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

## References

- Imamura, T. (2012). *The Guidebook for Exploitation of works*, Agency for Cultural Affair, Government of Japan. <http://www.bunka.go.jp/1tyosaku/c-l/pdf/tebiki>.
- Indananda, N. (2005). Copyright Protection in the Age of Information Technology. *The Intellectual Property and International Trade Law Forum*, 8, 169–196. <https://ipitc.coj.go.th/th/content/category/detail/id/10357/cid/10364/iid/192564>
- Kuanpoth, J. (2007). *Copyright in the Digital Age*. [http://www.ftawatch.org/sites/default/files/documents/2007\\_jakkrit\\_licences.pdf](http://www.ftawatch.org/sites/default/files/documents/2007_jakkrit_licences.pdf)
- Mendertsma, J. (2014, May 9). *Theories of Copyright*. The Ohio State University Libraries. <https://library.osu.edu/site/copyright/2014/05/09/theories-of-copyright/>
- Pinyosinwat, J., & Butr-indr, B. (2021). *Commentary on Intellectual Property Law*. Faculty of Laws, Thammasat University.
- Rodchan, J. (2012). *Copyright: Legal Principle and Practice for the Protection and Use of Copyrighted Works*. Winyuchon.
- Saikia, N. (2010, May 17). The Exhaustion of Rights and Indian Copyright Law. SSRN. <https://ssrn.com/abstract=1630269>, or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1630269>
- Krishnakumar, T., & Saha, K. (2012). India's New Copyright Law: The Good, the Bad and the DRM, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 8(1), 15–17. <https://doi.org/10.1093/jiplp/jps178>
- U.S. Copyright Office. (2008, March 13). *The “Orphan Works” Problem and Proposed Legislation*. U.S. Copyright Office. <https://www.copyright.gov/docs/regstat031308.html>
- U.S. Copyright Office. (n.d.). *Executive Summary Digital Millennium Copyright Act 1998 Section 104 Report*. U.S. Copyright Office. [https://www.copyright.gov/reports/studies/dmca/dmca\\_executive.html](https://www.copyright.gov/reports/studies/dmca/dmca_executive.html)